

”Uusi Perspektiivi Paavaliin” ja N.T. Wrightin osuus siinä

1. Tausta

Uusi perspektiivi Paavaliin (UPP) ei ole yhtenäinen liike vaan sillä on yhtä monta alaperspektiiviä kuin sillä on kannattajiakin (Wessels, 2013:321-322). Näkökulmien moninaisuuden tähden käsittelen tätä ilmiötä vain pintapuolisesti ja lähinnä sen tunnetuimman edustajan, N.T. Wrightin kirjoituksista käsin. Tässä artikkelissa tarkastellaan Uuden perspektiivin näkemyksiä kriittisesti ja paneudutaan erityisesti N.T. Wrightin kirjoituksiin ja näkökulmiin juutalaisuudesta ja pelastusopista.

2. Nicholas Thomas Wright

Nicholas Thomas Wright syntyi 1948. Hän suoritti Oxfordin yliopistossa Bachelor-tutkinnon teologiasta, Masters-tutkinnon anglikaanisesta seurakuntatyöstä sekä DPhil ja DD -tutkinnot. Sen lisäksi hänelle on annettu useita kunniaatohtorin arvoja. Hänen pitkä ja tuottoisa akateeminen uransa alkoi Cambridgen yliopiston tutkijana ja korkeakoulupappina (1978-1981). Sen jälkeen hän palveli Uuden testamentin kielen ja kirjallisuuden apulaisprofessorina McGill Universityssä Montrealissa ja sen jälkeen pappina, tuutorina, luennoitsijana ja tutkijana Oxfordin yliopistossa 1986. Wright toimi Lichfieldin katedraalin dekaanina (1994-1999), Westminster Abbeyn kaniikkiteologina 2000 ja Durhamin piispana 2003–2010. Eläköitymisensä jälkeen Durhamista hän on toiminut Uuden testamentin ja varhaisen kristillisyyden professorina St. Andrews Universityssä. Hänen akateemisissa julkaisuissaan hän yleensä käyttää nimeä 'N.T. Wright', mutta popularisoivat kirjat on usein julkaistu nimellä 'Tom Wright.' Hän on yksi kaikkein vaikutusvaltaisimmista Uuden perspektiivin Paavaliin puolestapuhujista.

3. Uusi perspektiivi Paavaliin (UPP) ja N.T. Wright

Wright astui sisään kiistaan Uudesta perspektiivistä Paavaliin (UPP) luennoimalla Cambridgen Tyndale Housen Tyndale New Testament Lecture -luentosarjassa 4.7.1978. Alunperin luennon perustana oleva artikkeli julkaistiin Tyndale Bulletin -lehden numerossa 29 (1978:61–88). Artikkelin käsittlee kiistaa saksalaisen tutkijan Ernst Käsemannin (1971:60-78) ja ruotsalaisen oppineen Krister Stendahlin välillä (Wright, 1978:61). Stendahl (1963) ehdotti artikkelissaan 'Apostle Paul and the Introspective Conscience of the West' että juutalaisten ei tarvinnut seurata Mooseksen lakia pelastuakseen - lakia tarvittiin heidän asemansa pelastettuina. Stendahl postuloi analogisesti Uudesta testamentista, ettei hyvät teot ansaitse pelastusta, vaan hyvien tekojen arviointi tapahtuu lopunaikojen tuomiolla. Stendahl ajatteli, että perinteinen protestanttinen näkökulma vanhurskautukseen yksin uskosta perustui pikemminkin Augustinuksen vaikutukseen kuin varhaisen kristillisyyden näkökulmaan.

Stendahl ehdotti, että Paavali ei sietänyt itsetutkiskelua, vaan hänellä oli vankka omatunto. Wright (1978:63) oli tässä asiassa samaa mieltä Stendahlin kanssa ja kirjoitti: "Stendahl on täysin oikeassa ottaessaan esiin Paavalin vankan omantunnon". Uusi perspektiivi Paavaliin (UPP) niinkuin Wright (1978:64) sen esitti pohjautuu tähän kiistaan ja siihen liittyviin Käsemannin ja Stendahlin artikkeleihin. N.T. Wrightin (1978:71) kanta oli sisällyttää kummankin puolen vahvuudet välttämällä niiden heikkoudet. Tämä tutkimus ottaa kannan, että Stendahlin ja N.T.Wrightin väite, ettei läntisen kristillisyyden tulisi olla introspektiivistä on oikeutettu. Siispä UPP:lla ja N.T. Wrightilla on annettavaa protestanttiseen teologiaan Greater Grace -ajattelu mukaanluettuna. Tämä anti voi olla erityisen hyödyllinen ajatellen hengellisen muuttumisen kenttää. Samaa mieltä oleminen liittyen Paavalin vankkaan omaantuntoon ei kuitenkaan vaadi muiden UPP:n ja N.T.Wrightin pääkäsitysten hyväksymistä.

E.P. Sanders, J.D.G. Dunn, ja N.T. Wright nähdään usein kolmena UPP:n musketöörinä (Gathercole, 2002:16). He kaikki ovat kehittäneet UPP:ta ainakin osittain Stendahlin teologisen läpilyönnin perustalle. Yhteistä näille UPP:n tutkijoille on se, että he hylkäävät Lutherin konseptin luetusta vanhurskaudesta, joka on elintärkeä osa oppia vanhurskautuksesta uskon kautta. Termi "luettu vanhurskaus" viittaa Jumalan oikeudelliseen tekoon, jossa Hän julistaa Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemiseen uskovat vanhurskaiksi sillä seurauksella, että Kristuksen vanhurskaus on luettu heille (Anderson, 2012; 101; Grudem, 2004:722). Oppia luetusta vanhurskaudesta on perinteisesti pidetty protestanttisen teologian kulmakivenä. Se ja vanhurskautusta yksin uskosta on pidetty protestanttisen teologian ydinoppina niin arminiolaisen, dispensationalistien kuin reformoitujenkin tutkijoiden taholta. Perinteinen perspektiivi Paavaliin (PPP) on kritisoinut UPP:n muotoilemaa vanhurskautusoppia. Wright (PFG:925-966) määrittelee, että vanhurskautus on yhden Jumalan kansan jäsenyysjulistus. Tämä tutkimus on samaa mieltä perinteisen protestanttisen käsityksen kanssa vanhurskautuksesta yksin uskosta ja luetun vanhurskauden käsitteestä. N.T.Wrightille vanhurskautus ei llity siihen kuka saa iankaikkisen pelastuksen.

N.T. Wright niinkuin Francois Wessels' (Wessels, 2013) artikkelissaan on ymmärtänyt, on väittänyt, että Galatian seurakuntien konfliktin lähde ei ollut se kuka oli iankaikkisesti pelastunut ja kuka ei. Kumpikin ryhmä uskovat ryhmät, niin juutalaiset kuin pakanatkin, olivat osallisia liitosta Jumalan kanssa. Kumpikin ryhmä myös uskoi, että kaikilla uskovilla on iankaikkinen elämä mukaanlukien ne, jotka eivät noudata Mooseksen lakia. Kuitenkin juutalaiset uskovat kohtelivat pakanauskovia toisen luokan jäseninä seurakunnassa jos eivät ympärileikkauttaneet itseään tai syöneet puhtaussäännösten mukaisesti jne. Wright väittää, että Paavali esitti opin vanhurskautumisesta ratkaisuna tähän konfliktiin. Pakanauskovien ei tarvinnut kääntyä juutalaisuuteen ollakseen samanarvoisia Kristukseen uskovien juutalaisten kanssa. N.T. Wrightin mukaan Jumala on merkinnyt jo ennalta ne, jotka hän kutsuu liittoon kanssansa. Sen tähden lain tekoja ei tarvittu kokeakseen täyttä liittoyhteyttä. Hän soveltaa tätä periaatetta myös nykyajan juutalaisiin, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen seuraajia. Hänelle vanhurskautus on julistus, että joku on osa Jumalan kansaa. Vanhurskautus tarkoittaa myös, että uskovat ovat osallisia Kristuksesta mystisen ykseyden kautta Hänen kanssaan. Jotkut UPP:n puolesta puhujat ehdottavat, että tämän uskovien tulee kokea tämä mystinen yhteys (Sanders, 1977,

2015) tai uskovan tulee kokea se, että Jumala antaa uskon hänelle lahjaksi tietyissä kohtaa elämässään (Wright 2013).

Wrightia ja niin kutsuttua Vanhaa perspektiiviä yhdistää se, että vanhurskautus johtaa henkilön muuttuneeseen asemaan Jumalan edessä ja syntien anteeksisaamiseen. Tässä suhteessa ero N.T. Wrightin ja Vanhan perspektiivin välillä voi olla pienempi kuin käydystä polemiikista saisi kuvan. Avainsana tässä debatissa on 'δικαιοσύνη', vanhurskaus. Wright (PFG:804) esittää, että se on "Jumalan itsensä attribuutti ja erityisesti liittouuskollisuuden attribuutti". Yksi tämän tutkimuksen tarkoituksista on arvioida kuinka Wright ymmärtää suhteen Jumalallisen uskollisuuden ja uskovien uskollisen elämän vastauksena Jumalan uskollisuudelle välillä.

Toinen vääristymä perinteisen protestanttisen ajattelun suhteen on UPP:n näkemys juutalaisuudesta ja erityisesti Paavalin vastustajista. Merkittävä ja uraauurtava UPP:n puolestapuhuja on ollut E.P. Sanders (1977, 2015), joka väittää, perinteistä tutkimuslinjaa vastaan, että toisen temppelin ajan juutalaisuus (TTJ) ei ollut lakihenkinen uskonto. Kirjassaan 'Paul and Palestinian Judaism' Sanders (1977:543) määrittelee 'liittonomismin' sekä armon ja tekojen suhteen: "Pelastus on armosta, mutta tuomio on teoista; teot ovat ehto 'sisällä' pysymiselle, mutta niillä ei voida ansaita pelastusta." Tosin Sanders kertoo, että seurakunnan aikana uskovien ei tarvitse ylläpitää osallisuuttaan liittoon inhimillisellä vaivannäöllä. Vain todella äärimmäisessä tapauksessa henkilö poistettaisiin liitosta ja iankaikkisesta elämästä.

Sandersin määritelmät lakihenkisyydestä ja armopainotteisesta uskonnosta ovat ristiriidassa itsensä kanssa, koska kielteinen inhimillinen vaivannäkö voivat estää 'sisällä' olemista ja lopullisen pelastuksen saavuttamista (Eskola, 1998:56, 271-272; Gathercole, 2002:23; Gundry: 1985: 1-38) James Dunn (1983; 2008:16), joka ensiksi lanseerasi käsitteen "Uusi perspektiivi Paavaliin", kehitti 1983 näkemystään, joka perustui Sandersin rekonstruktioon toisen temppelin ajan juutalaisuudesta. Hänen päätelmänsä armon ja tekojen pelastusopillisesta suhteesta seuraa pääosin Sandersin näkemystä. Dunn (2008:72-81, 97) näkee iankaikkisen pelastuksen synergistisenä prosessina, jossa lopullinen vanhurskautus viimeisellä tuomiolla riippuu uskovan hyvistä teoista ja rakkaudesta, joka toimii uskon kautta. N.T. Wright kehitti Paavalinkirjeiden teologiansa ainakin osaksi ulkopuolella E.P. Sandersin and James Dunnin vaikutuksen, mutta hänen väitteensä ovat yhteneviä heidän näkökulmiensa kanssa TTJ:sta armolle perustuvasta uskonnosta ja pelastusopillisista määritelmistä.

UPP-tutkimus on yrittänyt rekonstruoida TTJ:n historiallisen tilanteen ymmärtämistä. Wright ja muut uuden perspektiivine tutkijat ovat käyttäneet hyväkseen arkeologiaa ja nykyistä historiantutkimusta liittyen TTJ:hin. Nämä lähteet, kuten Qumranin käsikirjoitukset eivät olleet käytettävissä tutkijoille aikaisemmin. UPP-tutkijoiden väitteet ovat haastaneet joitain perinteisen protestanttisen ajattelun näkökantoja Paavalin teologiaan. Erityisesti he syyttävät vanhan perspektiivin edustajia anakronistisista näkemyksistä, ennen kaikkea liittyen oppiin vanhurskautuksesta yksin uskosta, juutalaisuudesta lakihenkisenä uskontona ja Jumalan tuomiosta uskoille. UPP:n kanta on, että myös uskovat ovat Jumalan rangaistuksen alaisia, vaikka hyvät teot palkittaisiinkin.

Teologista keskustelua tästä on käyty reformoidun teologian vaikutuspiirissä. UPP:n voimakkaimpia vastustajia ovat olleet Stephen Westerholm (1998, 2013), Peter O'Brien, D.A. Carson (2001, 2004) ja John Piper (2002, 2007). Nämä tutkijat ovat kirjoittaneet kirjoja liittyen UPP-kiistaan. Jotkut tutkijat ovat julkaisseet yhdessä kirjoja, joissa esitellään eri näkökantoja jotenkin liittyen tähän debattiin (Beilby, Eddy & Eenderlein, 2011; McCormack, 2006; Stanley & Gundry, 2013). Lisäksi niin reformoidut ja dispensationalistiset tutkijat ovat kirjoittaneet aiheesta useita artikkeleita tiedejulkaisuihin.

Yksi mahdollinen syy reformoidusta liikkeestä tulevaan kritiikkiin on se, että Wright määrittelee itse kuuluvansa reformoituun leiriin. Hän kuvailee reformoitua näkökantaansa ensimmäisessä akateemisessa kirjoituksessaan, jossa hän näkee oleellisena sen, että 'ecclesia catholica' säilyy 'ecclesia semper reformandana', tarkoittaen, että reformoidun liikkeen tulisi aina säilyä reformoituvana ja antaa Hengen ja Sanan auktoriteetin aina olla perinteen auktoriteettia tärkeämpi. (Wright, 1978:88). Wrightin (PFG:747) myös selvästi eristää itsensä luterilaisesta ja joissain määrin augustinolaisesta ajattelusta kun hän kirjoittaa: "Paavali ja Augustinus vähintäänkin, ja ennen kaikkea Lutherista alkaen, himself from Lutheran and to some degree from Augustinian thinking as he writes: "Paul and Augustine at least, and especially since Luther, was that Paul had been labouring under the problem of a guilty conscience".

Koska tämä kirjoitelma on kirjoitettu Ilmaisen armon ja evankelikaalisuuden perspektiivistä, oli luonnollista valita N.T. Wright vertailukohdaksi perustuen hänen lujaan sitoutumiseensa sola scriptura -periaatteeseen (Wright, 2006:244), hänen kriittiseen asenteeseensa perinteeseen nähden (Wright, 2006:244), hänen vaikutukseensa evankelikaalisuuden piirissä ja hänen vääriin näkemykseensä tekojen roolista viimeisellä tuomiolla.

N.T. Wright seuraa pelastusopillista mallia jossa hyvät teot ovat välttämättömiä lopullisen vanhurskautuksen saamiseksi. Hän väittää, että hyvät teot uskovan elämässä ovat Jumalan tekoa Hengen kautta. Uskovan hyvät teot näyttävät sen kuka on vanhurskautettu, tarkoittaen kuka kuuluu Jumalalle (Wright, 2006:253-254). N.T. Wright (2006:254) kirjoittaa Paavalin itsetietoisuudesta: "Hän tekee selväksi, että elämänsä aikana näkemä moraalinen ja fyysinen vaivanäkö johtaa ansiollisuuteen viimeisenä päivänä, tarkkaanottaen siksi koska ne ovat selviä merkkejä siitä, että elävän Kristuksen Henki on työskennellyt hänessä". Hänen näkökulmansa eroaa tavanomaisesta protestanttisesta tai reformoidusta näkökannasta siinä, että mitkä hyvät teot eivät ole iankaikkisen pelastuksen perusta. Reformoidussa leirissä on eri käsityksiä tekojen roolista viimeisellä tuomiolla. Kirjoittaja ei ole samaa mieltä UPP:n kannan suhteen, jossa joku voi menettää pelastuksensa eskatologisessa tuomiossa tai, että tekoja tarvitaan pysymään pelastettujen joukossa.

4. N.T. Wright ja augustinolainen perinne

N.T. Wright ja jotkut UPP:n edustajat lähestyvät eskatologiaa Jeesuksen kertomien apokalyptisten tapahtumien, Uuden testamentin kirjoittajien ja TTJ:n aikaisten apokryfi- ja pseudoepigrafi-kirjoitusten vertauskuvallisella tulkinnalla, (Wright, 2013:162-165). Jotkut edustajat, kuten

Fredriksen and Sanders kuitenkin vastustavat vertauskuvallista tulkintaa. UPP on jakaantunut tässä kysymyksessä ja myös suhteessaan Augustinukseen.

Apokalyptisen kielen vertauskuvallinen tulkinta on ollut valtavirtaa siitä lähtien kun Augustinus vaihtoi premillennialismista (Schaff, 1887:426) amillennialismiin. Fredriksenin mukaan (1991:157) tähän muutokseen johti Tykoniuksen näkemys hermeneutiikasta. Frey käy yksiin Fredriksenin kanssa kirjoittaessaan N.T. Wrightista: "Hermeneuttisesti Wright seuraa hyvin tunnettua tulkintalinjaa Ilmestyskirjan 20:sta luvusta joka juontaa Tykoniuksen ja Augustinuksen aikaan" (Frey, 2017:500). Andersonin mukaan (2002:32-36) tämä muutos vaikutti myös Augustinuksen pelastusoppiin. Esimerkiksi Jumalan valtakunnan vertauskuvallinen tulkinta johti Augustinuksen muuttamaan hänen aikaisempaa kirjaimellista tulkintaansa jakeesta Matteus 24:13¹ vertauskuvalliseen tulkintaan. Augustinukselle kestäväisyys siinä jakeessa alunperin merkitsi pelastumista fyysiseltä kuolemalta, mutta hermeneuttisen muutoksen jälkeen se alkoikin merkitä hänelle moraalista kestäväisyyttä. Sen perusteella hän kehitti uuden opin uskovan kestäväisyydestä, jonka hän ymmärsi Jumalan antamana lahjana uudestisyntymisen jälkeen joka johti uskovan iankaikkiseen pelastukseen. Tämä siirros vaikutti kaikkeen läntiseen kristillisyyteen (Fredriksen, 1991:151) mukaanlukien N.T. Wright. Vaikkakaan hän ei ehkä olisi samaa mieltä tämän väitteen kanssa.

Wright on ehkä oikeassa näkemyksessään, että apokalyptiset jaksot eivät aina välttämättä viittaa maailmanlopun tapahtumiin, mutta hän menee näkemyksessään pidemmälle ja päätyy neutralisoimaan apokalyptisen kielenkäytön pelkäksi vertauskuvallisuudeksi (Frey, 2017: NTPG: 284-285). N.T. Wright (PFG:175) myös vakuuttelee, että "apokalyptinen on syvästi poliittista" mikä luo voimakkaan sosiaalis-poliittisen värin hänen sitoumukselleen "Uuden testamentin tutkimuksen hermeneuttisessa käännekohtassa"². Lisäksi hän käsittää eskatologian luomisen ja liiton narratiivien valossa, mikä ennalta määrittää mitä apokalyptiset kuvat tarkoittavat (PFG:461). Hänen "inauguroitu" eskatologiansa [eskatologinen näkemys, joka näkee lopunajan tapahtumat jo käynnissä olevina seurakunnan aikana] antaa etusijan "sille, mikä on jo" yli "sen mikä on vielä tulossa", mikä kutistaa Messiaan tulevan valtakunnan nykyiseksi taisteluksi kosmisia voimia vastaan (Frey: 498; PFG:480, 1101, 1235).

Wrightin kanta on myös ristiriidassa E.P. Sandersin näkemyksen kanssa (2015:214), että Paavalin eskatologia viittaa "lopun konkreettisiin kuvailuihin perustuen näkyihin tai muihin ilmoitustilanteisiin. Sandersin lausunnot ovat yhteneviä joidenkin TTJ:n asiantuntijoiden kanssa. Esimerkiksi Heiser (2015:363) sanoo, että "juutalaiset odottivat sotilaallista vapauttajaa" ja "kaikkien Israelin heimojen ja Juudan kokoamista." Fredriksen liittää odotuksen juutalaisten

1 Matt 24:13: "Mutta joka kestää loppuun asti, pelastuu "

2 Hermeneuttinen käännekohta 1970-luvulla oli Paavalitutkimuksella merkittävä. Eräs sen ilmenemismuoto oli se, kun metanarratiivit osaksi syrjäyttivät kielipillis-historialliset periaatteet. Thomasin mukaan (2005:294) UPP ja N.T. Wright vaikuttivat tähän käänteeseen. Thomas (2005:292) sanookin, että UPP:ta kannattelee "välinpitämättömyys vakiintunutta periaatetta kohtaan, että kullakin kohdalla on vain yksi merkitys ja monien merkitysten salliminen ja välittömän kontekstin tärkeyden huomiotta jättäminen tulkinallisessa yhteydessä".

väkivaltaisesta lunastuksesta kristittyjen tulevaan toivoon 1. Tessalonikalaiskirjeen jakeisiin 4:13–18, jossa käytetään sotilassävyistä kieltä ja 1. Korinttilaiskirjeen jakeisiin 15:22–26, jotka käsittelevät Jumalan valtakunnan perustamista. Toinen tapa tulkita tuhatvuotinen valtakunta kirjaimellisesti on esittää se ”Taivaallisena Millenniumina”. Tämä näkemys esittää, että Taivaallinen millenniumi voidaan ymmärtää säilyttävän monia teologisia käsityksiä, jotka yleensä liitetään amillennialismiin (Du Toit, 2015:126). Tässä tutkimuksessa väitetään, että Taivaallinen Millenniumin käsitys ei vesitä kirjaimellista kirjoitusten tulkintaa tai demytologisoi apokalyptista kielenkäyttöä. Kuitenkin dispensationaalinen premillennialismi on johdonmukaisempi historiallis-kieliopillisen tulkinnan näkökulmasta.

5. Loppupäätelmät

5.1 Efektiivisen kutsun alkuperä on stoalaisuudessa ja manikealaisuudessa

Oppi efektiivisestä kutsusta on tärkeä varhaisen keskiajan tuoma lisäys kristillisyyteen. Se syrjäytti käsityksen yleisestä kutsusta, johon kaikki voivat vastata, ensimmäisenä Augustinuksen teoksessa ‘Ad Simpliciaunum’ vuonna 396 (Wilson, 2018:145) ja myöhemmin hänen muissa teoksissaan vuosina 396–412 (Burns: 1992:326-327; 2002:307). Augustinusta edeltävät teologit opettivat yksinomaan sitä, että ihmiset voivat vastata Jumalan kutsuun ilman Hänen ihmisen vapaan tahdon kumoavaa myötävaikutusta (Wilson, 2017:36-45, 2018:11-94). Tämä käsitys ei sulje pois ihmisen valinnan ja Hengen työn vuorovaikutusta kääntymisessä. Henkilö voi aina ja aidosti hyljätä tai hyväksyä Hengen vakuutuksen. Augustinuksen (ja N.T. Wrightin) näkemys efektiivisestä kutsusta heijastelee stoalaisia ja manikealaisia käsityksiä (Wilson, 2018:12-17).

5.2 Käsitys uskosta lahja on peräisin gnostilaisuudesta

Käsitys, jossa uskon vastausta Jumalan aloitteeseen kääntymisessä ja uskovan elämässä ei nähdä tarpeelliseksi ei ole alkuperäisesti puhdasoppisesta kristillisyydestä. Se löydetään ensimmäisen kerran manikealaisen Basilideksen kirjoituksista Efesolaiskirjeen 2:8–9 tulkinnasta. Gnostilainen Valentinus oli ensimmäinen, joka esitti ajatuksen uskosta Jumalan lahjana, perustuen hänen lukutapaansa Efesolaiskirjeen jakeesta 2:8. (Clemens, Stromateis:2.3-4; Wilson, 2017:48). Myöskin, oppi efektiivisestä kutsusta tuotiin kristillisyyteen verrattain myöhään Augustinuksen toimesta noin vuonna 412 (Burns: 1992:326-327; 2002:307).

Wilsonin väitöskirjan mukaan (2018:250) Augustinus siteerasi Efesolaiskirjeen jakeita 2:8–9 ainakin kahdeksassa eri teoksessa tukemaan käsitystään uskosta Jumalan lahjana. Hän myös väitti, että häntä edeltävä teologia opetti pelkästään sitä, että ihmiset voivat vastata Jumalan kutsuun ilman Hänen ihmisen vapaan tahdon kumoavaa myötävaikutusta (Wilson, 2017:36-45, 2018:41-64).

5.3 Tarve ansaita pelastus on vastakkainen ristiriidattomuuden laille

Efesolaiskirjeen jakeessa 2:9³ pelastus armosta uskon kautta asetetaan vastakkain tekojen kautta tulevasta pelastuksesta. Usko ei ole ”teko”⁴ Sillä ei ansaita pelastusta; sen on ainoa keino jolla voidaan vastaanottaa Jumalan ilmainen pelastus” (Hoehner, 1985:624). Pelastus on jotain, joka sisältää sekä jumalallisen että inhimillisen osanoton, mutta käsitteenä tai prosessina se tulisi ymmärtää Jumalan lahjana.

5.4 Mahdollisuus menettää pelastus on vastakkainen Jumalan uskollisuudelle

2. Timoteuksen kirjeen jakeilla 2:11–13 on erityistä arvoa iankaikkisen pelastusvarmuuden suhteen, koska ne tukevat Paavalin argumentteja virittää palavaksi hengellinen lahja (2 Tim 1:6) viitekehyksessä, jossa todellinen varmuus koetaan. Tämä tutkimus olettaa, että k.o viitekehys sisältää sekä varmuuden että ehdottoman rakkauden osatekijät. 2. Timoteuksen kirjeen 2:11–13 on päätös toiselle argumentille:

- 11 *Tämä sana on varma:
Jos olemme yhdessä hänen kanssaan kuolleet,
saamme hänen kanssaan myös elää.*
- 12 *Jos kestämmme, saamme myös hallita hänen kanssaan.
Jos kiellämme hänet, myös hän on kieltävä meidät.*
- 13 *Jos olemme uskottomia, hän pysyy silti uskollisena,
sillä itseään hän ei voi kieltää.*

Tämä kohta on kirjoitettu runomuodossa. Kaikkein todennäköisimmin se on sitaatti jostain muualta. ”Tämä hymni koskettelee kääntymystä ja kuinka se tulee esiin eri elämissä” (Mounce, 2000:515). Jae 11 käsittelee hengellisen elämän alkua. Jae 12 vahvistaa esimerkit hengellisessä todellisuudessa. Kestäväisyys (yhdessä kärsimisen kautta) palkitaan (kuten Room 8:14-30). Yhdessä hallitseminen on jotain, jonka kestäväiset uskovat saavat. Jakeen 12 toinen osa merkitsee sitä, että Kristuksen kieltäminen johtaa tilanteeseen, jossa Kristus kieltää uskovan. Konteksti ei tue ajatusta, että se liittyisi iankaikkiseen elämään, koska Kristuksen kanssa kuoleminen viittaa kertakaikkiseen tilanteeseen. Ehdotan, että tässä kieltäminen viittaa uskovan oikeuteen hallita yhdessä Kristuksen kanssa. Jae 13 antaa lisätukea ”kanssahallitsemisen” ajatukselle. Se käsittelee mahdollista uskosta luopumista: sana ἀπιστοῦμεν on preesensin indikatiivin aktiivin ensimmäisen persoonan monikkomuoto ja tarkoittaa ”olla ilman uskoa” tai olla uskoton. Jumalan uskollisuus kantaa kristittyä halki uskosta luopumisen tai uskottomuuden. Jumalan uskollisuus on ”evankeliumin lupauksien antaman varmuuden perusta” (Knight, 1992:407).

3 Efesolaiskirje 2:9: ”ette tekojen kautta, ettei kukaan voisi kerskailla.”

4 Teot tässä asiayhteydessä viittaavat hyviin tekoihin eikä lain tekoihin, kuten selviää lukemalla seuraava jae (Efesolaiskirje 2:10).

5.5 Mahdollisuus menettää pelastus on vastakkainen TTJ:n teologialle

Toisen temppelin ajan juutalaisuudessa Jumalan tuomio uskoville oli mahdollisuus, mutta se liittyi uskoviin (juutalaisiin) ja Jumalan tuomion Uuden testamentin kontekstissa tulisi aina ymmärtää sisältävän myös Kristuksen ruumiin, eikä sen rajaamista tuomion ulkopuolelle (Sanders 2015:550). Paavali uskoi uskovan rangaistuksen periaatteeseen (1 Kor. 5:5). "Jopa inesseihin langenneen miehen henki pelastuisi Herran paluun päivänä" (Sanders, 2015:373) mutta syntiä tekevä uskova joutuu ajallisen kurituksen kohteeksi. Paavali sovelsi samaa periaatetta kristittyihin liittyen ajalliseen ja eskatologiseen pelastukseen (1 Kor 3:15).

2. Timoteuksen kirjeen jakeiden 2:11–13 mahdollinen rangaistus tulee määritellä välittömässä kontekstissään. Siinä tapauksessa exegeettinen päätelmä olisi Kristuksen kanssa hallitsimisen kieltäminen. Tämä periaate ei ole ristiriidassa sen kanssa, että Paavali samanaikaisesti lohdutti Timoteusta iankaikkisesta pelastusvarmuudesta ja haastoi häntä kärsimään yhdessä Kristuksen kanssa. Jos iankaikkinen pelastusvarmuus oltaisiin kielletty, olisi ollut todennäköisempää, että Timoteus olisi jatkanut pelossa. Siinä tapauksessa hän olisi ollut pelokas palvelija, joka toteuttaisi palvelustyönsä velvollisuutena vain välttääkseen iankaikkisen tuomion. Niinpä selitys on, että Jumalan uskollisuus viittaa tässä "uskovien nauttimiin etuoikeuksiin, ei iankaikkiseen tuomioon" (Mounce, 2000:517). Paavali käyttää sanaa πιστός tarkoittamaan uskollisuutta Jumalan attribuuttina pelkästään siinä merkityksessä (1 Kor 1:9; 7:25; 10:13; 2 Kor 1:18; 2 Tess 3:3).

Lähdeluettelo ja lisälukemista

- Burns, P. 2002. From Persuasion to Predestination: Augustine on Freedom in Rational Creatures. (In P. Blowers et al., eds. In *Lordly Eloquence: Essays on Patristic Exegesis in Honour of Robert Louis Wilken*. Cambridge, MA: Eerdmans).
- Carson, D.A., O'Brien, P.T. & Seifrid, M.A., eds. 2001. *Justification and Variegated Nomism. The Complexities of Second Temple Judaism*, Vol. 1. Grand Rapids, MI: Baker.
- Carson, D.A., O'Brien, P.T. & Seifrid, M.A., eds. 2004. *Justification and Variegated Nomism. The Paradoxes of Paul*, Vol. 2. Grand Rapids, MI: Baker.
- Dunn, J.D.G. 1998. *Romans 1–8*. Word Biblical Commentary vol. 38A. Dallas: Word.
- Dunn, J.D.G. 2008. *The New Perspective on Paul*. Revised Edition. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Du Toit, P. 2013. *Paul and Israel: Flesh, Spirit, and Identity*. Stellenbosch: Stellenbosch University. (Thesis – PhD).
- Eaton, M.A. 2011. *No Condemnation: A Theology of Assurance of Salvation*. Carlisle, UK: Piquant Editions.
- Fredriksen, P. 1982. Tyconius and the End of the World. *Revue des etudes Augustiniennes* XXVIII:59-75.

- Fredriksen, P. 1991. Apocalypse and Redemption in Early Christianity: From John of Patmos to Augustine of Hippo. *Vigiliae Christianae* 45(2):151-183.
- Fredriksen, P. 2014. Paul's Letter to the Romans, The Ten Commandments, and Pagan "Justification by Faith." *Journal of Biblical Literature*, 133(4):801-8.
- Fredriksen P. 2015. Book Review of N.T. Wright's 'Paul and the Faithfulness of God.' *Catholic Biblical Quarterly*, 77:387-391.
- Frey, J. 2017. Demythologizing Apocalyptic? On N.T. Wright's 'Paul, Apocalyptic Interpretation, and the Constraints of Construction. (In Heilig, C.J., Hewitt, J.T. & M.F. Bird, eds. *God and the Faithfulness of Paul: A Critical Examination of the Pauline theology of N.T. Wright*. Minneapolis, MN: Fortress Press. pp. 489-531).
- Heiser, M.S. 2015. *The Unseen Realm: Recovering the Supernatural Worldview of the Bible*. Bellingham, WA: Lexham Press.
- Hoehner, H.W. 1985. *Ephesians. The Bible Knowledge Commentary: An Exposition of the Scriptures*, ed. Walvoord J.F. & Zuck, R.B. vol. 2. Wheaton, IL: Victor Books.
- Knight, G.W. 1992. *The Pastoral Epistles: A Commentary on the Greek Text*. New international Greek Testament Commentary. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Mounce, W.D. 2000. *Pastoral Epistles*. Word Biblical Commentary Vol. 46. Dallas, TX: Word.
- Moyise, S. 2017. Wright's Understanding of Paul's Use of Scripture. In Heilig, C.J., Hewitt, J. T. & Bird, M.F., eds. *God and the Faithfulness of Paul: A Critical Examination of the Pauline theology of N.T. Wright*. Minneapolis, MN: Fortress Press. pp. 165-180).
- Sanders, E.P. 1977. *Paul and Palestinian Judaism: A Comparison of Patterns of Religion*. Philadelphia: Fortress Press.
- Sanders, E.P. 2015. *Paul: The Ppostle's Life, Letters, and Thought*. Minneapolis, MN: Fortress Press.
- Stanley, A.P. & Gundry, S.N. 2013. *Four Views on the Role of Works at the Final Judgment*. Zondervan Counterpoints Series. Grand Rapids, MI: Zondervan.
- Stendahl, K. 1963. The Apostle Paul and the Introspective Conscience of the West. *Harvard Theological Review* 56:199-215.
- Thomas, R.L. 2005. Hermeneutics of the New Perspective on Paul. *Master's Seminary Journal* 16(2):293-316.
- Wessels, F. 2013. Did Luther Get It Altogether Wrong? Luther's Interpretation of the Function of the Mosaic Law in Galatians. *Nederduitse Gereformeerde Teologiese Tydskrif*, 54 (Supplement 5):321-331.

- Wilson, K. 2017. A Theological and Historical Investigation. (In Chay, F., ed. A Defense of Free Grace Theology: With Respect to Saving Faith, Perseverance, and Assurance. Houston: Grace Theology Press. pp. 33-65).
- Wright, N.T. 1978. The Paul of History and the Apostle of Faith. Tyndale Bulletin, 29:61-88.
- Wright, N.T. 1986. The Epistles of Paul to the Colossians and to Philemon: An Introduction and Commentary. Tyndale New Testament Commentaries vol. 12. Downers Grove, IL: InterVarsity Press.
- Wright, N.T. 1992. The New Testament and the People of God. Christian Origins and the Question of God, vol. 1. Minneapolis, MN: Augsburg Fortress.
- Wright, N.T. 1996. Jesus and the Victory of God. Christian Origins and the Question of God, vol. 2. Minneapolis, MN: Augsburg Fortress.
- Wright, N.T. 2003. The Resurrection of the Son of God. Christian Origins and the Question of God, vol. 3. Minneapolis, MN: Augsburg Fortress.
- Wright, N.T. 2004b. Paul for Everyone: Ephesians. London: Society for Promoting Christian Knowledge.
- Wright, N.T. 2004c. Paul for Everyone: Galatians and Thessalonians. London: Society for Promoting Christian Knowledge.
- Wright, N.T. 2004f. Paul for Everyone: Romans part 1: Chapters 1–8. London: Society for Promoting Christian Knowledge.
- Wright, N.T. 2004g. Paul for everyone: Romans part 2: Chapters 9–16. London: Society for Promoting Christian Knowledge.
- Wright, N.T. 2007. Surprised by Hope. London: Society for Promoting Christian Knowledge.
- Wright, N.T. 2006. New Perspectives on Paul. (In McCormack, B.L., ed. Justification in Perspective: Historical Developments and Contemporary Challenges. Grand Rapids, MI: Baker Academic. pp. 243-264).
- Wright, N.T. 2009. Justification: God's Plan & Paul's Vision. Downers Grove, IL: IVP Academic.
- Wright N.T. 2011. Justification: Yesterday, Today and Forever. Journal of the Evangelical Theological Society, 54, 1: 49-63.
- Wright, N.T. 2013. Paul and the Faithfulness of God. Christian Origins and the Question of God, vol. 4. Minneapolis, MN: Augsburg Fortress.
- Wright, N.T. 2015. Romans. The New International Bible Commentary. Nashville, TN: Abingdon Press.